

Eesti kõrghariduse roll uue majanduskasvu saavutamiseks

Kaire Viil

Tallinna Tehnikaülikooli Virumaa Kolledži eesti keele kui võõrkeele õpetaja

*Sinu mõte ja sinu meel
kord tuksub su rahva rinnast.*

Juhan Liiv

Eestikeelne kõrgharidus ja meie riigi peamised majandusharud on maailmas täiesti konkurentsivõimelised ning praeguse otsustajate põlvkonna kohustus on seda positsiooni säilitada. Eesti ülikoolid on andnud maailma teadusesse väärrika panuse ja majanduslanguse ajal peab riik tagama doktorikraadiga inimeste jäämise meie riiki. Nimetatud mõtteviis peaks laienema ka gümnasistidele ja bakalaureuseõppe üliõpilastele – välismaale end akadeemiliselt täiendama läinud inimesed peavad soovima kodumaale naasta. Kahetsusväärne on olukord, kui haritlased suunduvad teadustööd mujale riikidesse tegema seetõttu, et võõrsil on pelgalt majanduslikult tulusam.

Riik ja kõrgkoolid peavad juba bakalaureuseastme üliõpilasi vaatama kui Eesti majanduse arengu mootoreid. Taunitav on olukord, et 60% päevases õppevormis õppivatest üliõpilastest töötavad. Iseäranis viimase aasta jooksul on paljud neist olnud dilemma ees – kas jätkata õpinguid või minna tööle ennekõike perekonna majandusraskuste tõttu. Lahenduseks oleks paindlikumad ning laialdasemad stipendiumide ja õppetoetuste jaotamised. Igal motiveeritud inimesel peaks olema võimalus saada valitud erialal ülikooliharidus.

Riik vajab haritud inimesi, kuid noorte kõrghariduse omandamise eesmärgiks ei peaks olema vaid diplomi saamise lootus, kuna bakalaureusekraadiga inimene ei ole veel spetsialist. Kõrgkooli lõpetaja ning kogu tööturul aktiivne elanikkond peab olema valmis elukestvaks täiendusõppeks, kuna *hariduse ülim eesmärk ei seisne teadmistes, vaid teovõimes* (Herbert Spencer). Ehkki Eesti kõrgharidusstandardi järgi on lähiaastatel eelistatumas olukorras loodus- ja täppisteadused ning tehnoloogiavaldkond, tuleb tunnustada ka humanitaaraladel õppijaid. Ka need noored haritlased on ülikoolist saanud kaasa konkurentsieelise – iseseisva töö ja mõtlemisoskuse ning isiksuse arengu. Iga haritud inimene võib riigi majandusele kasu tuua kas või aastate pärast.

Eesti ühiskonnas on ülikooliharidusega inimesi alati austatud. Kõrgharidusega töötajatel on ka keerulises majandusolukorras muretum toime tulla. Magistri- ja doktorikraadiga inimeste

hulgas on tööpuudus peaaegu olematu. Ülikooliharidus tagab töö ja eneseteostuse aastateks. Haritlastel on meie riigis kõrge maine – arvatakse, et neil on parem töökoht ja suuremad sissetulekud ning riiklikul tasandil saavad otsustajateks vaid kõrgharidusega inimesed.

Oleme riigis jõudnud olukorda, mil vajame nende inimeste häid mõtteid, kes on kõrghariduse saanud riigi majanduse õitsvamal ajal. Nüüd on nende kodanikukohus on riigile vastuteene osutada. Meie pikkade traditsioonidega mõjukad ülikoolid vajavad kõiki õppejõude, kuid praeguses olukorras peaks doktorikraadiga teadlasi ning insenere püüdma suunata ka ettevõtlusse. Haritud tööjõud on majanduskasvu seisukohast ülitähtis, nende osakaalust sõltub praegu ja edaspidi riigi majanduse heaolu. Ühiskond ning majandus, mis põhinevad traditsioonidel, teadmistel ja uuendusmeelsusel, on jätkusuutlikud. Ülikoolide missiooniks on anda oma riigile mõtlemisvõimelisi inimesi, tagades seeläbi modernse riigi arengu ning sõltumatu olulistes majandusvaldkondades.

Maailmas on keeruline aeg, kuid peab nõustuma Hiina vanasõnaga „Kriis loob võimalusi“. Majanduslangus sunnib otsima innovaatilisi ja uudseid ideid. Eesti riigis hariduse saanud teadlased võiks olla avatumad koostööle erasektoriga uute majandusväärtuste loomiseks. Keerulise olukorra tõttu ei pruugi ettevõtted olla valmis riskide võtmiseks ning siin tuleks ka riigil näiteks maksusoodustuste näol abiks olla.

Riiklik kõrgharidusstrateegia peab tagama, et Eesti teadus jääks ka raskemates olukordades uuenduslikuks, käiks kaasas rahvusvahelise arenguga, säilitades samal ajal rahvusliku omapära, traditsioonid ja eestlasliku mõttelaadi, et meie teaduslik mõtteviis tuksuks ka järgmiste põlvkondade haritlaste rinnas.